

УДК 658.012.1

Г. М. Терен,

аспірант, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ЛІКВІДНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

G. Teren,

postgraduate, Chernivtsi National University named Yuri Fedkovich, Chernivtsi

THE APPROACHES TO THE ENTERPRISE LIQUIDITY INTERPRETATION

У статті досліджено дискусійні питання категорії "ліквідність підприємства". В результаті аналізу визначень даного поняття, що наводяться в економічній літературі, виділено підходи до його трактування. Внаслідок систематизації виділених підходів обґрунтовано ліквідність підприємства як здатність фінансувати нормальний хід господарської діяльності, яка забезпечується ліквідністю активів та фінансовою гнучкістю підприємства.

Для забезпечення розкриття сутності ліквідності підприємства наведено функції ліквідності (в контексті підприємства) та обґрунтовується їх зміст. Згідно з виділеними функціями ліквідність підприємства конкретизується як характеристика фінансового стану, достатній рівень якої є запорукою незалежності та свободи дій суб'єкта господарювання; уможливує зміни пріоритетних напрямів діяльності та адаптацію до зовнішнього середовища, додатково залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел та є передумовою зниження ризику втрати фінансової стійкості.

Controversial questions of the category of the "enterprise liquidity" were investigated in this article. As the result of the analysis of the given notion determination which are given in the economic literature, the following approaches to its interpretation were distinguished. In consequence of systematization of the distinguished approaches the enterprise liquidity was proved as the ability to finance the normal way of economic activities, which are secured by liquidity assets and enterprise financial flexibility.

In order to provide the essence reveal of the enterprise liquidity, the liquidity functions are mentioned (in the context of the enterprise) and their content is proved. According to mentioned functions, the enterprise liquidity is concretized as the characteristic of the financial status, the sufficient level of which is the guaranty of the independence and freedom of the market participant actions; making possible the changes of the priority directions of the activity and adaptation to the environment, additional financial resources attraction from the external sources and it is the reason of the risk decrease of the financial stability loss.

Ключові слова: ліквідність підприємства, розбіжності трактування, підходи, функції, здатність, фінансування.

Key words: enterprise liquidity, difference of interpretation, approaches, functions, ability, financing.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

У сучасних умовах дієві та раціональні управлінські рішення на макро- і мікрорівні ґрунтуються на результатах аналізу фінансового стану суб'єктів господарювання.

Одним із параметрів оцінки фінансового стану, за яким оцінюється імідж підприємства в діловому світі, рівень інвестиційної привабливості, здатність суб'єкта господарювання забезпечувати нормальний хід фінансово-господарської діяльності, є ліквідність підприємства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Ліквідність підприємства як економічна категорія знайшла відображення у працях Л.А. Лахтіонової [1], Ф.Ф. Бутинця [2], О.Є. Гудзь [3], В.О. Мец [4], Р.О. Костирка [5], Л.А. Бернстайна [6], М.Д. Білик, О.В. Павловської,

Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмержицької [7], Г.В. Савицької [8]. Високо оцінивши праці науковців, вважаємо за необхідне зазначити, що в даний час трактування ліквідності підприємства носить дискусійний характер: часто ліквідність підприємства отожднюється з платоспроможністю, з ліквідністю балансу, з ліквідністю активів, що обмежує економічний зміст даного поняття. Відсутність термінологічної єдності щодо визначення даного поняття створює загрози для формування об'єктивних аналітичних висновків і пропозицій.

ЗАВДАННЯ СТАТТІ

Завдання статті: на підставі критичного аналізу існуючих визначень ліквідності підприємства виділити підходи до її трактування та обґрунтувати зміст ліквідності підприємства, який відповідає функціям ліквідності підприємства.

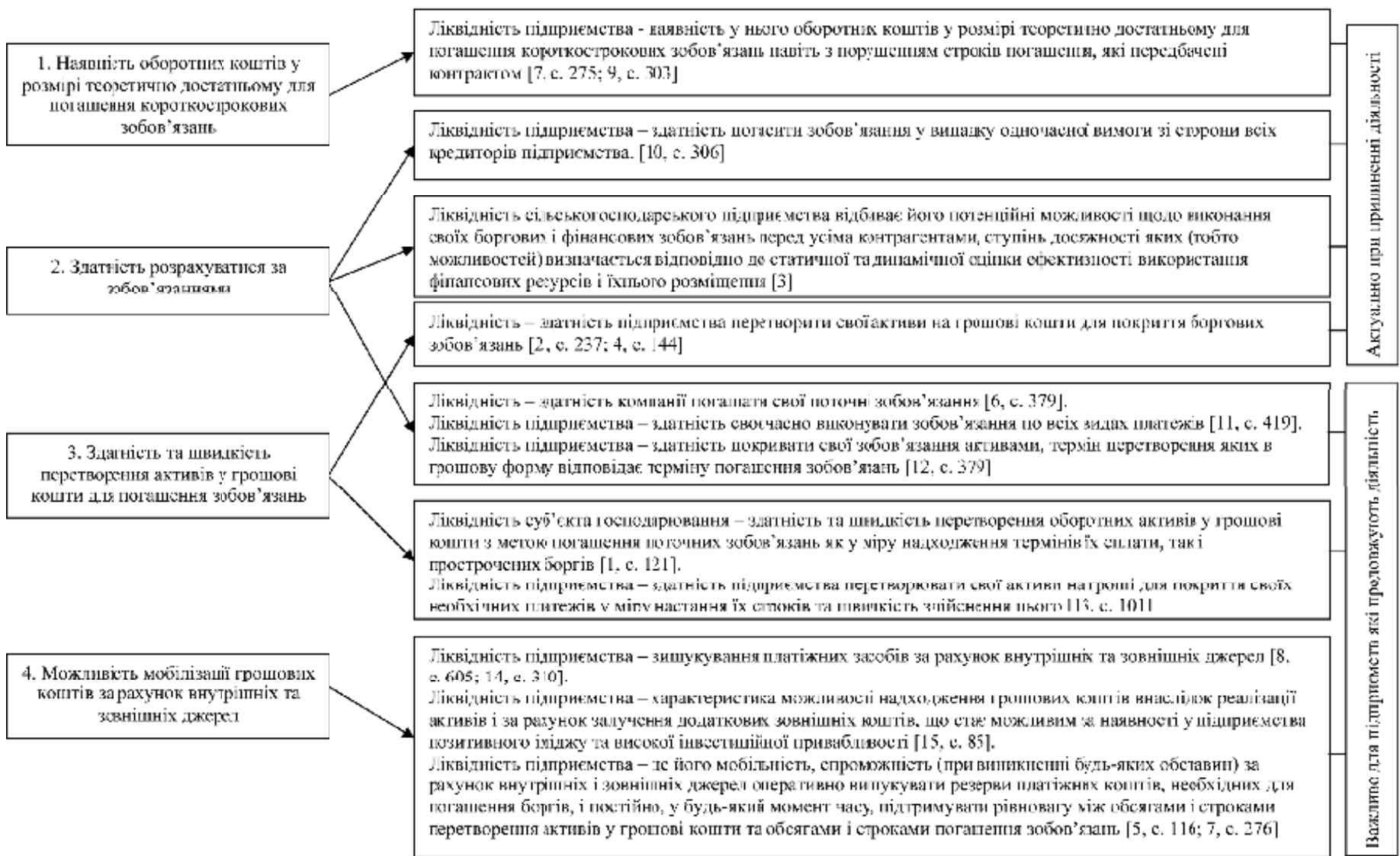

Рис. 1. Підходи до трактування ліквідності підприємства

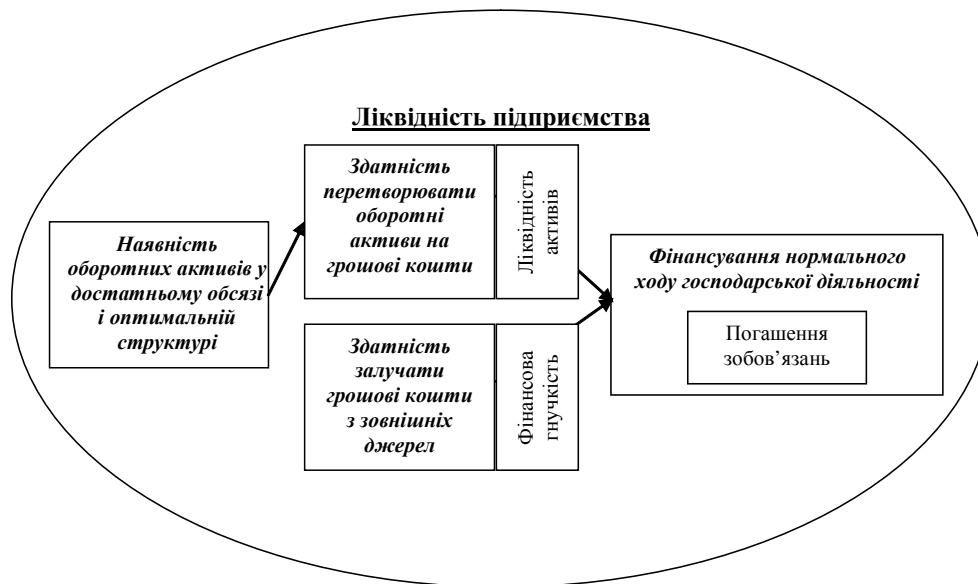

Рис 2. Синтез підходів до трактування ліквідності підприємства

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Ліквідність підприємства як економічна категорія широко використовується у фінансовому аналізі. Її багатогранність зумовила відсутність єдиного трактування серед науковців. У результаті дослідження визначень, що використовуються для розкриття змісту ліквідності підприємства та з метою їх систематизації, виділено чотири підходи (рис 1).

Згідно з першим підходом ліквідність підприємства — це наявність у нього оборотних коштів у розмірі теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань навіть з порушенням строків погашення, які передбачені контрактом [7, с. 275; 9, с. 303]. Іншими словами, це перевищення розміру оборотних коштів (коштів, що авансовані у оборотні засоби) над величиною поточних зобов'язань, що по своїй суті характеризує величину власних оборотних засобів.

Відповідно до другого підходу, ліквідність підприємства — це його здатність розраховуватися за зобов'язаннями. А саме це:

— здатність погасити зобов'язання у випадку одночасної вимоги зі сторони всіх кредиторів підприємства [10, с. 306], вважаємо актуальною властивістю, тільки за умови припинення діяльності, бо за звичайних обставин вимоги всіх кредиторів підприємства не збігаються в часі;

— це характеристика його потенційних можливостей щодо виконання боргових і фінансових зобов'язань перед усіма контрагентами, ступінь досяжності яких (тобто можливостей) визначається відповідно до статичної та динамічної оцінки ефективності використання фінансових ресурсів і їхнього розміщення [3];

— здатність компанії погашати свої поточні зобов'язання [6, с. 379];

— здатність своєчасно виконувати зобов'язання по всіх видах платежів [11, с. 419].

Тобто в межах даного підходу ліквідність підприємства ототожнюється з платоспроможністю.

Згідно з третім підходом ліквідність розглядається як здатність та швидкість перетворення активів у грошові кошти для погашення зобов'язань. А саме: здатність підприємства перетворити свої активи на грошові кошти для покриття боргових зобов'язань [2, с. 237; 4, с. 144] (актуально тільки за умови припинення діяльності); здатність та швидкість перетворення оборотних активів у грошові кошти з метою погашення поточних зобов'язань як у міру надходження термінів їх сплати, так і прострочених боргів [1, с. 121]; здатність підприємства перетворювати свої активи на гроші для покриття своїх необхідних платежів у міру настання їх строків та швидкість здійснення цього [13, с. 101]. Тобто тут поєднуються поняття ліквідності активів та платоспроможності.

Четвертий підхід базується на тому, що ліквідність підприємства — це можливість мобілізації платіжних засобів за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел [8, с. 605; 14, с. 310]; характеристика можливості надходження грошових коштів внаслідок реалізації активів і за рахунок залучення додаткових зовнішніх коштів, що стає можливим за наявності у підприємства позитивного іміджу та високої інвестиційної привабливості [15, с. 85]; це його мобільність, спроможність (при виникненні будь-яких обставин) за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел опе-

ративно вишукувати резерви платіжних коштів, необхідних для погашення боргів [5, с. 116; 7, с. 276]. Отже, в межах даного підходу, ліквідність розглядають як можливість мобілізації грошових коштів за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел. Тобто запорукою ліквідності підприємства є ліквідність активів та його фінансова гнучкість, яка являє собою "... здатність залучати грошові кошти з різних джерел, збільшувати власний капітал, продавати і переміщувати активи і регулювати рівень і напрями діяльності, так щоб вони відповідали обставинам, що змінилися [6, с. 421]".

Для формулювання визначення ліквідності підприємства, яке б враховувало багатосторонність даної категорії та досліджені дискусійні питання, що існують в економічній літературі, проведено синтез підходів до трактування ліквідності з урахуванням їх логічного взаємозв'язку (рис. 2).

У результаті було встановлено, що ліквідність підприємства — це його здатність покривати боргові зобов'язання та фінансувати нормальний хід господарської діяльності, що забезпечується ліквідністю активів та фінансовою гнучкістю підприємства.

Зміст економічної категорії розкривається через систему функцій, які вона виконує. Нами виділено такі основні функції ліквідності підприємства:

— стабільності — високий рівень ліквідності підприємства забезпечує незалежність і свободу дій суб'єкта господарювання та створює передумови інноваційного розвитку;

— мобільності — незалежність і свобода дій суб'єкта господарювання проявляються у можливості зміни пріоритетних напрямків діяльності та адаптації до змін зовнішнього середовища;

— привабливості — достатній рівень ліквідності підприємства уможливує додаткове залучення коштів для фінансування його господарської діяльності;

— регулювання — в залежності від відповідності фактичного рівня ліквідності бажаному керівництвом підприємства можуть бути прийняті рішення щодо змін величини та структури активів і зобов'язань підприємства;

— контрольну — полягає у можливості моніторингу фінансових аспектів стану підприємства через показники ліквідності;

— вартісну — проявляється у формуванні справедливої вартості підприємства, тобто чим більша ліквідність підприємства тим більшою є його справедлива вартість. Якщо перенести вартісну функцію ліквідності на рівень активів,

то її зміст полягає у відповідності його обмінної вартості первісній. Обмінна вартість активу — вартість за якою актив буде реалізовано, тобто чим більша ліквідність активу, тим більшою буде його обмінна вартість і її відповідність балансовій. Серед деяких науковців обмінна вартість активу ототожнюється з ліквідністю (ліквідність — сума, одержана від продажу активу [13, с. 101; 7, с. 274]), з мірою ліквідності активу [16, с. 327], з ознакою ліквідності активу [17, с. 37].

Отже, ліквідність підприємства — це його здатність покривати боргові зобов'язання та фінансувати нормальний перебіг фінансово-господарського процесу, достатній рівень якої є запорукою незалежності та свободи дій суб'єкта господарювання; уможливує зміни пріоритетних напрямів діяльності та адаптацію до зовнішнього середовища, додаткове залучення фінансових ресурсів із зовнішніх джерел та є передумовою зниження ризику втрати фінансової стійкості.

ВИСНОВКИ

Виділення підходів до трактування ліквідності підприємства забезпечує систематизацію поглядів на зміст цієї категорії та розкриває її багатогранність, а формулювання функцій ліквідності підприємства конкретизує роль даного поняття у системі управління.

У результаті дослідження встановлено, що ліквідність підприємства — це його здатність покривати боргові зобов'язання, фінансувати нормальний хід господарської діяльності, що забезпечується ліквідністю його активів та фінансовою гнучкістю.

Література:

1. Лахтіонова Л.А. Уточнення поняття ліквідності суб'єкта економіки в ринкових умовах підприємницького господарювання // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. — Черкаси: ЧДТУ, 2007. — Вип. 22. — С. 114—122.
2. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: навчальний посібник / Ф.Ф. Бутинець. — Житомир: ПП "Рута", 2003. — 680 с.
3. Гудзь О.Є. Декомпозиція управління платоспроможністю в сільськогосподарських підприємствах // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий збірник / [за ред. І.Г. Ткачук]. — Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2012. — Вип. 8. — Т. 2. — С. 236 — 241.

4. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства / В.О. Мец. — К.: Вища шк., 2003. — 278 с.

5. Костирко Р.О. Фінансовий аналіз: навч. посібник / Р.О. Костирко. — Х.: Фактор, 2007. — 784 с.

6. Бернстайн Л.А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация: Пер. с англ. / Науч. ред. перевода чл.-кор. РАН И.И. Елисеєва; гл. редактор серии проф. Я.В. Соколов. — М.: Финансы и статистика, 2003. — 624 с.

7. Білик М.Д., Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2005. — 592 с.

8. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навчальний посібник / Г.В. Савицька. — К.: Знання, 2004. — 654 с.

9. Ковалев В.В. Финансовый анализ: методы и процедуры. — М.: Финансы и статистика, 2001. — 560 с.

10. Серединська В.М., Загородна О.С., Білоус Р.В., Федорович Р.В. Економічний аналіз / В.М. Серединська, О.С. Загородна, Р.В. Білоус, Р.В. Федорович. — Тернопіль: Видавництво Астон, 2007. — 416 с.

11. Васильєва Л.С. Финансовый анализ: учебник / Л.С. Васильєва, М.В. Петровская. — М.: КНОРУС, 2006. — 544 с.

12. Ионова А.Ф., Селезнева Н.Н. Финансовый анализ: учеб. — М.: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. — 624 с.

13. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз / О.О. Шеремет. — К., 2005. — 196 с.

14. Чуев И.Н., Чуева Л.Н. Комплексный экономический анализ хозяйственной деятельности: учебник для вузов. — М.: Издательско-торговая корпорация "Дашков и К°", 2006. — 368 с.

15. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. / О.Я. Базілінська — К.: ЦУА, 2009. — 328 с.

16. Пястолов С.М. Экономический анализ деятельности предприятий: учеб. пособие для вузов / С.М. Пястолов. — М.: Академический Проект, 2002. — 572 с.

17. Лахтіонова Л.А. Аналіз платоспроможності та ліквідності суб'єктів підприємницької діяльності: монографія / Л.А. Лахтіонова. — К.: КНЕУ, 2010. — 657, [7] с.

References:

1. Lakhtionova, L. A. (2007), "Clarifying the concept of liquidity of an economy under market conditions of business entities", Zbirnyk naukovykh prats' Cherkas'koho derzhavnogo tekhnolohichnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky, vol. 22, pp. 114—122.

2. Butynets', F. F. (2003), Ekonomichnyj analiz [Economic analysis], Ruta, Zhytomyr, Ukraina.

3. Hudz', O. Ye. (2012), "Decomposition of solvency management in agricultural enterprises ", Aktual'ni problemy rozvytku ekonomiky rehionu, vol. 8, pp. 236—241.

4. Mets, V. O. (2003), Ekonomichnyj analiz finansovykh rezul'tativ ta finansovoho stanu pidpryemstva [Economic analysis of financial results and financial position of the company], Vyscha shkola, Kyiv, Ukraina.

5. Kostyrko, R. O. (2007), Finansovyj analiz [Financial analysis], Faktor, Kharkiv, Ukraina.

6. Bernstajn, L. A. (2003), Analiz finansovoj otchetnosti: teoriya, praktika i interpretacija [Financial statement analysis: theory, practice and interpretation], Finansy i statistika, Moskva, Rossiya.

7. Bilyk, M. D. Pavlovs'ka, O. V. Prytuliak, N. M. and Nevmerzhyts'ka, N. Yu. (2005), Finansovyj analiz [Financial analysis], KNEU, Kyiv, Ukraina.

8. Savyts'ka, H. V. (2004), Ekonomichnyj analiz diial'nosti pidpryemstva [Economic analysis of the company], Znannia, Kyiv, Ukraina.

9. Kovalev, V.V. (2001), Finansovyj analiz: metody i procedury [Financial analysis: methods and procedures], Finansy i statistika, Moskva, Rossiya.

10. Seredyns'ka, V. M. Zahorodna, O. S. Bilous, R. V. and Fedorovych R. V. (2007), Ekonomichnyj analiz [Economic analysis], Aston, Ternopil', Ukraina.

11. Vasil'eva, L. S. and Petrovskaja, M. V. (2006), Finansovyj analiz [Financial analysis], KNORUS, Moskva, Rossiya.

12. Ionova, A. F. Selezneva, N. N. (2006), Finansovyj analiz [Financial analysis], Prospekt, Moskva, Rossiya.

13. Sheremet, O. O. (2005), Finansovyj analiz [Financial analysis], Kondor, Kyiv, Ukraina.

14. Chuev, I. N. Chueva, L. N. (2006), Kompleksnyj jekonomicheskij analiz hozhajstvennoj dejatel'nosti [A comprehensive economic analysis of economic activities], Izdatel'sko-torgovaja korporacija "Dashkov i K°", Moskva, Rossiya.

15. Bazilins'ka, O. Ya. (2009), Finansovyj analiz: teoriia ta praktyka [Financial analysis: theory and practice], TsUL, Kyiv, Ukraina.

16. Pjastolov, S. M. (2002), Jekonomicheskij analiz dejatel'nosti predpriyatij [Economic analysis of enterprises], Akademicheskij Proekt, Moskva, Rossiya.

17. Lakhtionova, L. A. (2010), Analiz platospromozhnosti ta likvidnosti sub'iektiv pidpryemnyts'koi diial'nosti [Analysis of the solvency and liquidity of businesses]. KNEU, Kyiv, Ukraina.

Стаття надійшла до редакції 11.11.2014 р.